

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

7 päivänä maaliskuuta 2018*

Ennakkoratkaisupyyntö – Vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alue – Tuomioistuinten toimivalta siviili- ja kauppaoikeuden alalla – Asetus (EY) N:o 44/2001 – 5 artiklan 1 alakohta – Asetus (EU) N:o 1215/2012 – 7 artiklan 1 alakohta – Käsite ”sopimusta koskeva asia” – Palvelujen suorittamista koskeva sopimus – Toisiinsa suoraan liittyvät lennot, jotka eri lentoliikenteen harjoittajat suorittavat – Käsite ”täytäntöönpanopaikka” – Asetus (EY) N:o 261/2004 – Lentomatrustajien oikeus korvaukseen lennolle pääsyn epäämisen tai lennon pitkäaikaisen viivästymisen johdosta – Korvauskanne sellaista lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, jonka kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa tai jonka kanssa matkustaja ei ole sopimussuhteessa

Yhdistetyissä asioissa C-274/16, C-447/16 ja C-448/16,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyyntöistä, jotka Amtsgericht Düsseldorf (Düsseldorfin alioikeus, Saksa) ja Bundesgerichtshof (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa) ovat esittäneet 3.5.2016 (C-274/16) ja 14.6.2016 (C-447/16 ja C-448/16) tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 13.5.2016 ja 11.8.2016, asioissa

flightright GmbH

vastaa

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-274/16),

Roland Becker

vastaa

Hainan Airlines Co. Ltd (C-447/16)

ja

Mohamed Barkan,

Souad Asbai,

Assia Barkan,

Zakaria Barkan ja

Nousaiba Barkan

vastaa

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (C-448/16),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja L. Bay Larsen sekä tuomarit J. Malenovský, M. Safjan (esittelevä tuomari), D. Šváby ja M. Vilaras,

julkisasiamies: M. Bobek,

kirjaaja: hallintovirkamies R. Schiano,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 6.7.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- flightright GmbH, edustajinaan J. A. Blaffert, F. Schaal, A. Seegers, D. Tuac ja O. de Felice, Rechtsanwälte,
- Roland Becker, edustajanaan C. Hormann, Rechtsanwalt,
- Mohamed Barkan, Souad Asbai ja heidän alaikäiset lapsensa Assia, Zakaria ja Nousaiba Barkan, edustajinaan J. Kummer ja P. Wassermann, Rechtsanwälte,
- Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA, edustajinaan V. Beck ja E. Schott, Rechtsanwälte,
- Ranskan hallitus, asiamiehenään E. de Moustier,
- Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Inez Fernandes, M. Figueiredo ja M. Cancela Carvalho,
- Sveitsin hallitus, asiamiehenään M. Schöll,
- Euroopan komissio, asiamiehinään M. Wilderspin ja M. Heller,

kuultuaan julkisasiamiehen 19.10.2017 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 5 artiklan 1 alakohdan ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (EUVL 2012, L 351, s. 1) 7 artiklan 1 alakohdan tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä yritys flightright GmbH, jonka kotipaikka on Potsdam (Saksa), ja Mohamed Barkan, Souad Asbai ja heidän alaikäiset lapsensa Assia, Zakaria ja Nousaiba Barkan (jäljempänä Barkanin perhe) sekä lentoliikenteen harjoittaja Air Nostrum, Líneas Aéreas del Mediterráneo SA (jäljempänä Air Nostrum), jonka kotipaikka on Valencia (Espanja), ja jossa on kyse korvauksen maksamisesta lennon viivästymisen johdosta (asiat C-274/16 ja C-448/16),

ja toisaalta Roland Becker ja lentoliikenteen harjoittaja Hainan Airlines Co. Ltd, jonka kotipaikka on Haikou (Kiina), ja jossa on kyse korvauksen maksamisesta lennolle pääsyn epäämisen johdosta (asia C-447/16).

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Asetus N:o 44/2001

- 3 Asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan toisesta perustelukappaleesta ilmenee, että sen tavoitteena on sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan turvaamiseksi ottaa käyttöön ”säännökset, joiden avulla voidaan yhdenmukaistaa tuomioistuimen toimivaltaa siviili- ja kauppaoikeudellisissa asioissa koskevat säännöt ja yksinkertaistaa muodollisuudet, jotta niissä jäsenvaltioissa annetut tuomiot, joita tämä asetus sitoo, tunnustetaan ja pannaan täytäntöön nopeasti ja yksinkertaisin menettelyin”.
- 4 Mainitun asetuksen johdanto-osan 11 ja 12 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:
  - ”(11) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden on oltava hyvä, ja niiden on perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella, ja vastaajan kotipaikan tuomioistuin on aina toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riidan kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.
  - (12) Asianmukaisen lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen yhteyden vuoksi tulisi olla vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi.”
- 5 Toimivaltasäännökset sisältyvät asetuksen II lukuun.
- 6 Asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan, joka sisältyy asetuksen II luvun 1 jaksoon, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kanne henkilöä vastaan, jonka kotipaikka on jäsenvaltiossa, nostetaan hänen kansalaisuudestaan riippumatta tuon jäsenvaltion tuomioistuimissa, jollei tämän asetuksen säännöksistä muuta johdu.”
- 7 Asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti – –”
- 8 Asetuksen II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Eriytynyt toimivalta”, kuuluvan 5 artiklan 1 alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos henkilön kotipaikka on jäsenvaltiossa, häntä vastaan voidaan nostaa kanne toisessa jäsenvaltiossa:

  - 1 a) sopimusta koskevassa asiassa sen paikkakunnan tuomioistuimessa, missä kanteen perusteena oleva velvoite on täytetty tai täytettävä,

- b) jollei toisin ole sovittu, tätä säännöstä sovellettaessa kanteen perusteena olevan veloitteen täytäntöönpanopaikka on:
- irtaimen tavarankaupassa se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä tavarat sopimuksen mukaan toimitettiin tai oli toimitettava,
  - palvelujen osalta se paikkakunta jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava,
- c) jollei sovelleta b alakohtaa, sovelletaan a alakohtaa;”

9 Asetuksen 60 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovellettaessa yhtiön tai muun oikeushenkilön kotipaikka on paikkakunta, missä sillä on:

- a) sääntömääräinen kotipaikka, tai
- b) keskushallinto, tai
- c) pääasiallinen toimipaikka.”

Asetus N:o 1215/2012

10 Asetuksella N:o 1215/2012 kumottiin asetus N:o 44/2001. Sen johdanto-osan neljäs perustelukappale on lähes identtinen asetuksen N:o 44/2001 johdanto-osan toisen perustelukappaleen kanssa.

11 Asetuksen N:o 1215/2012 johdanto-osan 15 ja 16 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(15) Tuomioistuimen toimivaltaa koskevien sääntöjen ennustettavuuden olisi oltava hyvä, ja niiden olisi perustuttava periaatteeseen, jonka mukaan toimivaltainen tuomioistuin määräytyy pääsääntöisesti vastaajan kotipaikan perusteella. Vastaajan kotipaikan tuomioistuimen olisi aina oltava toimivaltainen, lukuun ottamatta joitakin tarkoin rajattuja tapauksia, joissa riita-asian kohteen tai osapuolten sopimusvapauden vuoksi jokin muu liittymäperuste on oikeutettu. Oikeushenkilöiden kotipaikka olisi määriteltävä itsenäisesti yhteisten sääntöjen avoimuuden lisäämiseksi ja toimivaltaristiriitojen välttämiseksi.

(16) Moitteettoman lainkäytön helpottamiseksi tai tuomioistuimen ja riita-asian läheisen liittymän vuoksi olisi oltava vaihtoehtoisia toimivaltaperusteita vastaajan kotipaikan mukaan määräytyvän toimivaltaperusteen lisäksi. Läheisellä liittymällä olisi taattava oikeusvarmuus ja vältettävä mahdollisuus siitä, että vastaaja haastetaan sellaisen jäsenvaltion tuomioistuimeen, johon hän ei kohtuudella ole voinut odottaa joutuvansa. – –”

12 Asetuksen II luvun 1 jaksoon, jonka otsikko on ”Yleiset säännökset”, sisältyvän 4 artiklan 1 kohdan sanamuoto on sama kuin asetuksen N:o 44/2001 2 artiklan 1 kohdan.

13 Asetuksen N:o 1215/2012 II luvun 2 jaksoon, jonka otsikko on ”Eriytyinen toimivalta”, sisältyvän 7 artiklan 1 alakohdan sanamuoto on lähes sama kuin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan.

14 Asetuksen N:o 1215/2012 66 artiklan 1 kohdan mukaan asetusta sovelletaan ainoastaan oikeudenkäynteihin, jotka on pantu vireille 10.1.2015 tai sen jälkeen.

Asetus (EY) N:o 261/2004

15 Matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 261/2004 (EUVL 2004, L 46, s. 1) johdanto-osan ensimmäisessä, toisessa, seitsemännessä ja kahdeksannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Lentoliikenteen alalla toteutettavalla yhteisön toiminnalla olisi pyrittävä muun muassa varmistamaan matkustajien suojelun korkea taso. Lisäksi olisi otettava kaikilta osin huomioon kuluttajansuojelun yleiset vaatimukset.

(2) Lennolle pääsyn epääminen sekä lentojen peruuttaminen ja pitkäaikainen viivästyminen aiheuttavat matkustajille vakavia vaikeuksia ja haittoja.

--

(7) Tämän asetuksen tosiasiallisen soveltamisen varmistamiseksi olisi siinä säädettyjen veloitteiden koskettava lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa, joka suorittaa tai aikoo suorittaa lennon

--

(8) Tällä asetuksella ei olisi rajoitettava lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan oikeutta hakea asiaa koskevan lainsäädännön nojalla korvausta keneltä tahansa henkilöltä, kolmannet osapuolet mukaan luettuina.”

16 Asetuksen N:o 261/2004 1 artiklan, jonka otsikko on ”Aihe”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella vahvistetaan siinä säädetyn edellytyksin lentomatkustajien vähimmäisoikeudet, kun:

a) matkustajan pääsy lennolle evätään vastoin hänen tahtoaan;

b) matkustajan lento peruutetaan;

c) matkustajan lento viivästyy.”

17 Asetuksen N:o 261/2004 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

--

b) ’lennosta vastaavalla lentoliikenteen harjoittajalla’ lentoliikenteen harjoittajaa, joka suorittaa tai aikoo suorittaa lennon joko matkustajan kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti tai sellaisen toisen oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön puolesta, joka on tehnyt matkustajan kanssa sopimuksen;

--

g) ’varauksella’ sitä, että matkustajalla on lippu tai muu todiste, joka osoittaa, että lentoliikenteen harjoittaja tai matkanjärjestäjä on hyväksynyt ja rekisteröinyt kyseisen varauksen;

h) ’lopullisella määräpaikalla’ lähtöselvityksessä esitettävään lippuun merkittyä määräpaikkaa tai, jos on kyse suoraan toisiinsa liittyvistä lennoista, viimeisen lennon määräpaikkaa; huomioon ei oteta tarjolla olevia vaihtoehtoisia liityntälentoja, jos aikataulun mukaista saapumisaikaa noudatetaan;

--”

18 Asetuksen N:o 261/2004 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”1. Tätä asetusta sovelletaan

a) matkustajiin, jotka lähtevät jäsenvaltion alueella sijaitsevalta ja perustamissopimuksen soveltamisalaan kuuluvalta lentoasemalta;

--

2. Edellä 1 kohtaa sovelletaan sillä edellytyksellä, että

a) matkustajalla on vahvistettu varaus kyseiselle lennolle --

--

5. Tätä asetusta sovelletaan lennosta vastaaviin lentoliikenteen harjoittajiin, jotka suorittavat 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen matkustajien kuljetusta. Kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, jolla ei ole sopimusta matkustajan kanssa, suorittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia, sen katsotaan toimivan sen henkilön lukuun, joka on tehnyt kyseisen matkustajan kanssa sopimuksen.

--”

19 Asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan, jonka otsikko on ”Lennolle pääsyn epääminen”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos matkustajalta evätään pääsy lennolle vastoin hänen tahtoaan, lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on välittömästi annettava hänelle siitä korvaus 7 artiklan mukaisesti --”

20 Asetuksen 5 artiklan, jonka otsikko on ”Peruuttaminen”, 1 kohdan c alakohdassa säädetään seuraavaa.

”Jos lento peruutetaan:

--

c) matkustajalla on oikeus saada lennosta vastaavalta lentoliikenteen harjoittajalta korvaus 7 artiklan mukaisesti, paitsi jos

i) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa, tai

ii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta vähintään seitsemän päivää ja enintään kaksi viikkoa ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan kaksi tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa tai hän saapuisi määräpaikkaan alle neljä tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin, tai

iii) matkustajalle on ilmoitettu peruutuksesta alle seitsemän päivää ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa ja tarjottu uudelleenreititystä, jonka mukaan hänen olisi lähdettävä korkeintaan kaksi tuntia ennen aikataulun mukaista lähtöaikaa tai hän saapuisi määräpaikkaan alle kaksi tuntia aikataulun mukaista saapumisaikaa myöhemmin.”

21 Asetuksen 7 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeus korvaukseen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos tähän artiklaan viitataan, matkustajan on saatava seuraavan suuruinen korvaus:

- a) 250 euroa lentojen osalta, joiden pituus on enintään 1 500 kilometriä;
- b) 400 euroa yhteisön sisäisten lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 kilometriä, ja muiden lentojen osalta, joiden pituus on yli 1 500 mutta alle 3 500 kilometriä;
- c) 600 euroa lentojen osalta, joihin ei voida soveltaa a tai b alakohtaa.”

Lennon pituutta määriteltäessä on perusteena käytettävä viimeistä määräpaikkaa, johon matkustaja saapuu myöhässä aikataulun mukaisesta saapumisajasta siksi, että lennolle pääsy on evätty tai lento on peruutettu.”

Pääasiat, ennakkoratkaisukysymykset ja menettely unionin tuomioistuimessa

Asia C-274/16

- 22 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, kaksi matkustajaa varasi lentoyhtiöltä Air Berlin PLC & Co. Luftverkehers KG (jäljempänä Air Berlin) yhdellä varausnumerolla kumpikin paikan lentokuljetukseen, joka tapahtui kahdella lennolla (jäljempänä suoraan toisiinsa liittyvät lennot) ja jonka lähtöpaikka oli Ibiza (Baleaarit, Espanja) ja määräpaikka Düsseldorf (Saksa), jonne oli liityntälento Palma de Mallorcalle (Baleaarit, Espanja).
- 23 Näistä suoraan toisiinsa liittyvistä lennoista ensimmäisen, josta vastasi Air Nostrum, oli määrä lähteä Ibizalta 25.7.2015 klo 18.40 ja laskeutua Palma de Mallorcalle samana päivänä klo 19.20.
- 24 Toisen, Palma de Mallorcan ja Düsseldorfin välisen lennon, jonka suoritti Air Berlin, oli määrä lähteä 25.7.2015 klo 20.05 ja laskeutua Düsseldorfin samana päivänä klo 22.25.
- 25 Ensimmäinen lento Ibizan ja Palma de Mallorcan välillä kuitenkin viivästy, mistä syystä matkustajat eivät ehtineet ajoissa toiselle lennolle Düsseldorfin, jonne he lopulta saapuivat 26.7.2015 klo 11.32 Air Berlinin suorittamalla lennolla.
- 26 Molemmat matkustajat siirsivät oikeutensa tästä viivästymisestä mahdollisesti saataviin korvauksiin flightrightille. Tämä nosti Amtsgericht Düsseldorfissa (Düsseldorfin alioikeus, Saksa) kanteen Air Nostrumia vastaan ensimmäisen lennon toteuttaneena lennosta vastaavana lentoliikenteen harjoittajana.
- 27 Kyseinen tuomioistuin toteaa, että kanteen käsittely riippuu siitä, onko sillä kansainvälinen toimivalta. Tämä on olemassa vain, jos kyseessä olevien suoraan toisiinsa liittyvien lentojen osalta Düsseldorfia voidaan pitää asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuna kanteen perusteena olevan velvoitteen täytäntöönpanopaikkana.
- 28 Näissä olosuhteissa Amtsgericht Düsseldorf päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko silloin, kun matkustajia kuljetetaan yhdellä kaksi lentoa käsittävällä lentoreitillä ilman merkittävän pituista välilaskua kauttakulkulentokentällä, lentomatkan toisen osuuden saapumispaikkaa pidettävä asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdan mukaisena

täytäntöönpanopaikkana, kun kanne on kohdistettu lentoliikenteen harjoittajaan, joka on vastannut lentomatkan ensimmäisestä osuudesta, jossa sääntöjenvastaisuus on tapahtunut, ja toinen lentoliikenteen harjoittaja on suorittanut kuljetuksen lentomatkan toisella osuudella?”

Asia C-447/16

- 29 Roland Becker teki Hainan Airlinesin, jonka kotipaikka on Euroopan unionin ulkopuolella ja jolla ei ole sivuliikettä Berliinissä (Saksa), kanssa lentokuljetussopimuksen, joka käsitti yhden varauksen perusteella lennot 7.8.2013 Berliinistä liityntälennolla Brysselin (Belgia) kautta Pekingiin (Kiina).
- 30 Becker teki lähtöpäivänä Berliinin lentokentällä lähtöselvitykset molemmille lennoille. Hän sai kaksi niihin liittyvää tarkastuskorttia ja hänen matkatavaransa selvitettiin suoraan Pekingiin asti.
- 31 Kuljetus ensimmäisellä lennolla, jonka varauksen mukaan suoritti belgialainen lentoliikenteen harjoittaja Brussels Airlines ja jonka oli määrä laskeutua Brysseliin 7.8.2013 klo 8.00, sujui aikataulun mukaisesti. Kuljetusta toisella lennolla, joka Hainan Airlinesin oli määrä suorittaa ja jonka aikataulun mukainen lähtöaika Brysselistä oli 7.8.2013 klo 13.40, ei tapahtunut. Becker väittää, että häneltä evättiin lähtöportilla Brysselissä pääsy tälle lennolle ilman pätevää syytä ja vastoin hänen tahtoaan.
- 32 Becker palasi lentokoneella Berliinin ja varasi suoran lennon Berliinistä Pekingiin. Hän saapui Pekingiin 8.8.2013.
- 33 Becker vaati Amtsgericht Berlin-Weddingissä (Berlin-Weddingin alioikeus, Saksa) nostamassaan kanteessa muun muassa asetuksen N:o 261/2004 7 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaista 600 euron suuruista korvausta korkoineen.
- 34 Kyseinen tuomioistuin totesi 4.11.2014 antamallaan ratkaisulla, että saksalaisilla tuomioistuimilla ei ole kansainvälistä toimivaltaa, ja jätti Beckerin kanteen tutkimatta. Becker haki muutosta tähän ratkaisuun Landgericht Berlinissä (Berliinin alueellinen alioikeus, Saksa). Viimeksi mainittu tuomioistuin hylkäsi Beckerin valituksen 1.7.2015 antamallaan tuomiolla sillä perusteella, että hänen olisi pitänyt nostaa kanne belgialaisissa tuomioistuimissa, koska ainoastaan Bryssel oli lennon Bryssel-Peking osalta täytäntöönpanopaikka.
- 35 Becker teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin (liittovaltion ylin tuomioistuin, Saksa). Kyseinen tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon Hainan Airlinesin sopimusvelvoitteen, joka koskee Beckerin kuljettamista Berliinistä Pekingiin, yhtenäinen luonne, Berlin-Tegelin lentokenttää voidaan 9.7.2009 annetun tuomion Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439) mukaisesti pitää Hainan Airlinesin kaikkien sopimusvelvoitteiden täytäntöönpanopaikkana, myös niiden velvoitteiden, jotka on täytettävä siihen Brysselistä Pekingiin suuntautuvaan lentoon liittyen, joka seurasi lentoa Berliinistä Brysseliin, koska Becker ei lentomatrustajana voinut mitenkään vaikuttaa siihen, suorittiko Hainan Airlines itse myös viimeksi mainitun lennon, vai turvautuiko se tätä varten jonkin toisen lentoliikenteen harjoittajan palveluihin.
- 36 Näissä olosuhteissa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko kahdesta lennosta koostuvassa henkilökuljetuksessa, johon ei sisälly merkittävän pituista oleskelua kauttakululentokentillä, ensimmäisen matkaosuuden lähtöpaikkaa pidettävä asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan mukaisena velvoitteen täytäntöönpanopaikkana siinäkin tapauksessa, että kanteessa esitetty, asetuksen (EY) N:o 261/2004 7 artiklan mukainen korvausvaatimus perustuu toisella matkaosuudella ilmenneeseen häiriöön ja kanne kohdistetaan kuljetussopimuksen sopimuskumppaniin, joka on toisesta, mutta ei ensimmäisestä lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja?”

Asia C-448/16

- 37 Barkanin perhe varasi toisiinsa suoraan liittyvät lennot 7.8.2010 Melillasta (Espanja) Frankfurt am Mainiin (Saksa) Madridin (Espanja) kautta lentoyhtiöltä Iberia, Líneas Aéreas de España (jäljempänä Iberia) ajankohdalle 7.8.2010. Iberian laatimasta varausvahvistuksesta käy ilmi, että Air Nostrumin oli määrä suorittaa Melillan ja Madridin välinen lento ja Iberian oli määrä suorittaa Madridin ja Frankfurt am Mainin välinen lento ilman merkittävän pituista vaihtoaikaa näiden kahden lennon välillä.
- 38 Melillasta Madridiin suuntautuvan lennon lähtö viivästyi 20 minuuttia, minkä vuoksi Barkanin perhe ei ennättänyt toiselle lennolleen Frankfurt am Mainiin vaan saapui lopulliseen määräpaikkaansa neljä tuntia myöhässä.
- 39 Amtsgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alioikeus, Saksa), jonka käsiteltäväksi Barkanin perhe oli saattanut muun muassa vaatimuksen 250 euron suuruudesta korvauksesta kullekin perheenjäsenelle tämän viivästyksen johdosta, antoi 28.1.2015 kantajien vaatimusten mukaisen ratkaisun Air Nostrumia vastaan.
- 40 Landgericht Frankfurt am Main (Frankfurt am Mainin alueellinen alioikeus, Saksa), jossa Air Nostrum haki muutosta, katsoi 20.8.2015 antamassaan ratkaisussa, että saksalaisilla tuomioistuimilla ei ole asiassa kansainvälistä toimivaltaa. Kyseisen tuomioistuimen mukaan vain Melilla ja Madrid tulivat kysymykseen täytäntöönpanopaikkoina Melillan ja Madridin välisen lennon osalta, jonka aikana häiriö ilmeni, koska kahta lentoa on pidettävä erillisinä lentoina yhdestä varauksesta riippumatta.
- 41 Barkanin perhe teki Revision-valituksen Bundesgerichtshofiin. Kyseinen tuomioistuin katsoi ensiksi, että vaikka on riidatonta, että Barkanin perheen ja Air Nostrumin välillä ei ole suoraa sopimussuhdetta, tämä ei vaikuta siihen, että asetuksella N:o 261/2004 säädetty oikeus korvaukseen on sopimusperusteinen. Kyseinen tuomioistuin katsoi toiseksi, että se, että Air Nostrumilla lennosta vastaavana lentoliikenteen harjoittajana ei ole sopimusvelvoitteita täytettävänä suoraan toisiinsa liittyvien lentojen lopullisessa määräpaikassa eli Frankfurt am Mainissa, ei estä pitämistä tätä paikkakuntaa asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdassa tarkoitettuna täytäntöönpanopaikkana, koska asetuksella N:o 261/2004 pyritään vahvistamaan eikä heikentämään lentomatrustajien oikeudellista asemaa. Vaikuttaisi siis oikeutetulta, että sopimusvelvoitteiden, jotka Barkanin perheen sopimuskumppanin eli Iberian on täytettävä toisiinsa suoraan liittyvien lentojen määräpaikassa, katsotaan kuuluvan Air Nostrumille lennosta vastaavana lentoliikenteen harjoittajana. Aineellisoikeudellisesta näkökulmasta lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan on lisäksi joka tapauksessa suoritettava korvaus matkustajalle, joka sen suorittaman viivästyneen yhteyslennon vuoksi saapuu lopulliseen määräpaikkaan olennaisesti myöhässä.
- 42 Näissä olosuhteissa Bundesgerichtshof päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkittava siten, että sopimusta koskevan asian käsitteen alaan kuuluu myös [asetuksen N:o 261/2004] 7 artiklan mukainen korvausvaatimus, joka on esitetty lennosta vastaavaa lentoliikenteen harjoittajaa vastaan, joka ei ole asianomaisen matkustajan sopimuspuoli?
- 2) Siltä osin kuin [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohtaa voidaan soveltaa kysytään seuraavaa:
- Onko kahdesta lennosta koostuvassa henkilökuljetuksessa ilman merkittävän pituista välilaskua kauttakululentokentällä, matkustajan lopullista määräpaikkaa pidettävä [asetuksen N:o 44/2001] 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan mukaisena velvoitteen täytäntöönpanopaikkana siinäkin tapauksessa, että kanteessa esitetty [asetuksen N:o 261/2004]

7 artiklan mukainen korvausvaatimus perustuu matkan ensimmäisellä osuudella ilmenneeseen viivästykseen ja kanne kohdistetaan ensimmäisestä lennosta vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan, joka ei ole kuljetussopimuksen sopimuspuoli?”

- 43 Asiat C-447/16 ja C-448/16 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 19.8.2016 tekemällä päätöksellä kirjallista ja suullista menettelyä sekä tuomion antamista varten, ja asiat C-274/16, C-447/16 ja C-448/16 yhdistettiin unionin tuomioistuimen presidentin 14.9.2016 tekemällä päätöksellä suullista menettelyä ja tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Asiassa C-447/16 esitetty kysymys

Tutkittavaksi ottaminen

- 44 Euroopan komissio riitauttaa asetuksen N:o 44/2001 sovellettavuuden pääasiassa ja näin ollen myös asiassa C-447/16 esitetyn kysymyksen tutkittavaksi ottamisen.
- 45 Komissio katsoo, että ennakkoratkaisupyynnöstä ja kansallisen tuomioistuimen asiakirja-aineistosta ilmenee, että Hainan Airlinesin kotipaikka on unionin ulkopuolella, eikä sillä ole sivuliikettä Berliinissä. Tästä voidaan sen mukaan päätellä, että asetuksen N:o 44/2001 60 artiklan mukaan kyseisen lentoyhtiön kotipaikka ei ole minkään jäsenvaltion alueella, mikä sulkee pois kyseisen asetuksen 5 artiklan soveltamisen ja merkitsee sen 4 artiklan soveltamista; kyseisessä 4 artiklassa säädetään, että jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti, jollei 22 ja 23 artiklan erityistä toimivaltaa ja tuomioistuimen toimivaltaa koskevaa sopimusta koskevista säännöksistä muuta johdu.
- 46 Tältä osin on muistettava, että unionin tuomioistuimen vakiintuneessa oikeuskäytännössä on katsottu, että jos esitetyt kysymykset koskevat unionin oikeuden tulkintaa, unionin tuomioistuimella on lähtökohtaisesti velvollisuus vastata niihin. Tästä seuraa, että unionin oikeutta koskevilla kysymyksillä oletetaan olevan merkitystä asian ratkaisemisen kannalta. Unionin tuomioistuin voi kieltäytyä vastaamasta kansallisen tuomioistuimen esittämään ennakkoratkaisukysymykseen vain, jos on ilmeistä, että unionin oikeuden tulkintamisella, jota kansallinen tuomioistuin on pyytänyt, ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävän asian tosiseikkoihin tai kohteeseen tai jos kyseinen ongelma on luonteeltaan hypoteettinen taikka unionin tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (tuomio 27.6.2017, Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, 24 ja 25 kohta).
- 47 Käsiteltävässä asiassa Bundesgerichtshof kysyy unionin tuomioistuimelta asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisen luetelmakohdan tulkintaa asiayhteydessä, joka koskee lentomatrustajien oikeutta korvaukseen asetuksen N:o 261/2004 4 artiklan 3 kohdan ja 7 artiklan perusteella. Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, tämä tulkinta on välttämätön sen ratkaisemiseksi, millä tuomioistuimella on toimivalta käsitellä pääasian oikeusriita.
- 48 Niinpä myös kysymys siitä, ettei asetusta N:o 44/2001 mahdollisesti sovelleta pääasian oikeusriitaan, edellyttää, että unionin tuomioistuimen on tulkittava asetuksen säännöksiä.
- 49 Näin ollen asiassa C-447/16 esitetty kysymys otetaan tutkittavaksi.

Asiakysymys

- 50 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa kysymyksellään selvittää ennen kaikkea, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luettelukohtaa tulkittava siten, että sitä sovelletaan vastaajaan, jonka kotipaikka on kolmannessa valtiossa, kuten pääasian vastaajan.
- 51 Tältä osin on palautettava mieleen, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklaa sovelletaan vain henkilöihin, joiden kotipaikka on jäsenvaltiossa. Kyseisen asetuksen 60 artiklan 1 kohdan mukaan yhtiön kotipaikka on paikkakunta, missä sillä on sääntömääräinen kotipaikka, keskushallinto tai pääasiallinen toimipaikka.
- 52 Ennakkoratkaisupyynnön tekemistä koskevasta päätöksestä käy ilmi, että Hainan Airlinesin kotipaikka on unionin ulkopuolella eli Kiinassa, eikä sillä ole toimipaikkaa Berliinissä (Saksa). Minkään tähän päätökseen sisältyvän seikan perusteella ei myöskään voida päätellä, että kyseisellä lentoyhtiöllä olisi sivuliike jossakin toisessa jäsenvaltiossa.
- 53 Käsiteltävässä asiassa on tämän vuoksi sovellettava asetuksen N:o 44/2001 4 artiklan 1 kohtaa, jossa säädetään, että jos vastaajan kotipaikka ei ole jäsenvaltiossa, kunkin jäsenvaltion tuomioistuinten toimivalta määräytyy kyseisen jäsenvaltion lain mukaisesti.
- 54 Kaiken varalta on muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että tehokkuusperiaatteen mukaan kansallisen oikeuden säännöillä ei voida tehdä unionin oikeudessa annettujen oikeuksien, kuten asetuksista N:o 261/2004 johtuvien oikeuksien, käyttämistä käytännössä mahdottomaksi tai suhteettoman vaikeaksi (ks. vastaavasti tuomio 8.6.2017, *Vinyls Italia*, C-54/16, EU:C:2017:433, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 55 Edellä esitetty huomioon ottaen asiassa C-447/16 esitettyyn kysymykseen on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luettelukohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta vastaajaan, jonka kotipaikka on kolmannessa valtiossa, kuten pääasian vastaajan.

Asioissa C-274/16 ja C-448/16 esitetyt kysymykset

Ensimmäinen kysymys asiassa C-448/16

- 56 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa ensimmäisellä kysymyksellään asiassa C-448/16 selvittää ennen kaikkea, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitetun käsitteen ”sopimusta koskeva asia” alaan kuuluu myös korvauskanne, jonka lentomatkustajat ovat nostaneet toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisen viivästymisen johdosta ja joka on kohdistettu asetuksen N:o 261/2004 perusteella lentoliikenteestä vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuskumppani.
- 57 On ensiksi täsmennettävä, että vaikka ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ei asiassa C-274/16 muotoile mitään tätä koskevaa kysymystä, vastaus ensimmäiseen kysymykseen asiassa C-448/16 on merkityksellinen myös asiassa C-274/16, koska tässä asiassa esitetystä ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että asian olosuhteissa lentoliikenteestä vastaava lentoliikenteen harjoittaja ei myöskään ole asianomaisten matkustajien sopimuskumppani. Tältä osin on lisättävä, että asia C-274/16 kuuluu ajallisesti asetuksen N:o 1215/2012 soveltamisalaan, ja kyseisen asetuksen 7 artiklan 1 alakohdan sanamuoto on lähes sama kuin asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan sanamuoto; unionin tuomioistuimen siitä antamaa tulkintaa voidaan kaikilta osin soveltaa myös asetuksen N:o 44/2001 7 artiklan 1 alakohtaan (ks. vastaavasti tuomio 9.3.2017, *Pula Parking*, C-551/15, EU:C:2017:193, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 58 Unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä seuraa, että käsitettä ”sopimusta koskeva asia” on tulkittava itsenäisesti, jotta taataan sen yhtenäinen soveltaminen kaikissa jäsenvaltioissa (ks. vastaavasti tuomio 17.6.1992, Handte, C-26/91, EU:C:1992:268, 10 kohta ja tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 37 kohta).
- 59 Tältä osin unionin tuomioistuin on erityisesti katsonut, että sopimusta koskevia asioita ovat kaikki velvoitteet, jotka perustuvat sopimukseen, jonka noudattamatta jättämiseen vedotaan kantajan kanteen tueksi (tuomio 15.6.2017, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, 30 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 60 Unionin tuomioistuin on myös täsmentänyt, että vaikka erityistä toimivaltaa sopimusta koskevissa asiassa koskevan säännön soveltaminen ei edellytä sopimuksen tekemistä kahden henkilön välillä, se edellyttää kuitenkin sellaisen oikeudellisen veloitteen olemassaoloa, johon henkilö on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa toiseen osapuoleen ja johon kantajan kanne perustuu (ks. vastaavasti tuomio 5.2.2004, Frahuil, C-265/02, EU:C:2004:77, 24–26 kohta; tuomio 20.1.2005, Engler, C-27/02, EU:C:2005:33, 50 ja 51 kohta ja tuomio 28.1.2015, Kolassa, C-375/13, EU:C:2015:37, 39 kohta).
- 61 Tästä seuraa, kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 54 kohdassa, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan a alakohdassa säädetty erityistä toimivaltaa sopimusta koskevissa asioissa koskeva sääntö perustuu kanteen perusteeseen eikä asianosaisten henkilöllisyyteen (ks. vastaavasti tuomio 15.6.2017, Kareda, C-249/16, EU:C:2017:472, 31 ja 33 kohta).
- 62 Tältä osin asetuksen N:o 261/2004 3 artiklan 5 kohdan toisessa virkkeessä täsmennetään, että kun lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole tehnyt sopimusta matkustajan kanssa, suorittaa tämän asetuksen soveltamisalaan kuuluvia velvollisuuksia, sen katsotaan toimivan sen henkilön puolesta, joka on tehnyt kyseisen matkustajan kanssa sopimuksen.
- 63 Tämän lentoliikenteen harjoittajan on siis katsottava täyttävän velvoitteet, joihin se on vapaaehtoisesti antanut suostumuksensa suhteessa asianomaisten matkustajien sopimuskumppaniin. Näiden velvoitteiden lähteenä on lentokuljetussopimus.
- 64 Tämän vuoksi pääasioissa kyseessä olevien kaltaisissa olosuhteissa on katsottava, että korvausvaatimus, joka perustuu sellaisen lennon pitkäaikaiseen viivästymiseen, jonka on suorittanut Air Nostrumin kaltainen lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuskumppani, on pantu vireille näiden matkustajien ja yhtäältä Air Berlinin ja toisaalta Iberian välillä tehtyjä sopimuksia koskevissa asioissa.
- 65 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen asiassa C-448/16 on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että tässä säännöksessä tarkoitettun käsitteen ”sopimusta koskeva asia” alaan kuuluu korvauskanne, jonka lentomatkustajat ovat nostaneet toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisen viivästymisen johdosta ja joka on kohdistettu asetuksen N:o 261/2004 perusteella lentoliikenteestä vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan, joka ei ole asianomaisen matkustajan sopimuskumppani.

Kysymys asiassa C-274/16 ja toinen kysymys asiassa C-448/16

- 66 Ennakkoratkaisua pyytäneet tuomioistuimet haluavat kysymyksellä asiassa C-274/16 ja toisella kysymyksellä asiassa C-448/16 selvittää ennen kaikkea, onko asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa tulkittava siten, että kun kyse on toisiinsa suoraan liittyvistä lennoista, lentojen näissä säännöksissä tarkoitettu täytäntöönpanopaikka on toisen lennon saapumispaikka, kun kuljetuksen näillä kahdella lennolla suorittavat kaksi eri

lentoliikenteen harjoittajaa ja kun asetukseen N:o 261/2004 perustuva korvauskanne näiden toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisesta viivästymisestä perustuu häiriöön, joka ilmeni mainituista lennoista ensimmäisellä, jonka suoritti lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuspuoli.

- 67 Tältä osin unionin tuomioistuin on todennut asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisesta alakohdasta, että tilanteessa, jossa palvelun suorittamispaikkoja on useita eri jäsenvaltioissa, on täytäntöönpanopaikkakuntana pidettävä lähtökohtaisesti paikkakuntaa, jossa sopimuksen ja toimivaltaisen tuomioistuimen välinen liittymä on läheisin; tämä läheisin liittymä on yleensä paikkakunnalla, jossa palvelu pääasiallisesti suoritetaan (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, 35–38 kohta ja tuomio 11.3.2010, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, C-19/09, EU:C:2010:137, 33 kohta). Viimeksi mainittu paikkakunta on mahdollisuuksien mukaan johdettava itse sopimuksen määräyksistä (ks. tuomio 11.3.2010, Wood Floor Solutions Andreas Domberger, C-19/09, EU:C:2010:137, 38 kohta).
- 68 Unionin tuomioistuin on näin ollen todennut saman säännöksen osalta sellaiseen suoraan lentoon liittyen, jonka toteutti asianomaisen matkustajan sopimuskumppani, että sekä lentokoneen lähtöpaikkaa että sen saapumispaikkaa on pidettävä samalla perusteella lentokuljetussopimuksen kohteen muodostavien palvelujen pääasiallisena suorituspaikkana, joka perustaa toimivallan tutkia tähän kuljetussopimukseen ja asetukseen N:o 261/2004 perustuva korvausvaatimus kantajan valinnan mukaan sille tuomioistuimelle, jonka tuomiopiiriin lentokoneen lähtö- tai saapumispaikka kuuluu, siten kuin näistä paikoista on sovittu mainitussa sopimuksessa (tuomio 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, 43 ja 47 kohta).
- 69 Tältä osin on korostettava, että vaikka 9.7.2009 annetussa tuomiossa Rehder (C-204/08, EU:C:2009:439) käytetty käsite ”täytäntöönpanopaikka” viittaa suoraan lentoon, jonka suorittaa asianomaisen matkustajan sopimuskumppani, se pätee mutatis mutandis myös siltä osin kuin kyse on pääasioissa kyseessä olevan kaltaisista tapauksista, joissa yhtäältä varattu lentomatka käsittää kaksi lentoa ja toisaalta kyseisestä lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja ei ole tehnyt sopimusta suoraan asianomaisten matkustajien kanssa.
- 70 Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa säädetyn palvelujen suorittamista koskevan erityisen toimivaltasäännön mukaan toimivaltainen tuomioistuin on ”se[n] paikkakun[nan tuomioistuin] jäsenvaltiossa, missä palvelut sopimuksen mukaan suoritettiin tai oli suoritettava.”
- 71 Tältä osin lentokuljetussopimus – kuten pääasioissa kyseessä olevat sopimukset, joille on tunnusomaista se, että koko matkaa varten on yksi varaus – perustaa lentoliikenteen harjoittajalle veloitteen kuljettaa matkustaja pisteestä A pisteeseen C. Tällainen kuljetustoimi on palvelu, jonka pääasiallisista suorituspaikoista yksi on pisteessä C.
- 72 Tätä päätelmää ei horjuta se, että lennosta vastaava lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuskumppani, huolehtii kuljetuksesta vain lennolla, joka ei pääty suoraan toisiinsa liittyvistä lennoista toisen lennon saapumispaikkaan, koska suoraan toisiinsa liittyviä lentoja koskeva lentokuljetussopimus kattaa näiden matkustajien kuljetuksen aina toisen lennon määräpaikkaan saakka.
- 73 Näissä olosuhteissa on todettava, että kun kyseessä ovat suoraan toisiinsa liittyvät lennot, lentojen asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toisessa luetelmakohdassa tarkoitettuna täytäntöönpanopaikkana on pidettävä toisen lennon saapumispaikkaa yhtenä lentokuljetussopimuksen kohteena olevien palvelujen pääasiallisista suorituspaikoista.

- 74 Kun otetaan huomioon, että tällä paikkakunnalla on riittävän läheinen yhteys riita-asian tosiseikastoon ja sillä varmistetaan siten asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan, erityisten toimivaltasääntöjen edellyttämä läheinen liittymä lentokuljetussopimuksen ja toimivaltaisen tuomioistuimen välillä, se täyttää läheisyyttä koskevan tavoitteen (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, 44 kohta).
- 75 Tämä ratkaisu täyttää myös samoilla säännöillä tavoiteltua ennakoitavuutta koskevan edellytyksen, koska niin kantaja kuin vastaajakin voivat sen ansiosta määrittää toisen lennon saapumispaikan tuomioistuimen, joka on merkitty kyseiseen lentokuljetussopimukseen, tuomioistuimeksi, jossa kanne voidaan nostaa (ks. vastaavasti tuomio 9.7.2009, Rehder, C-204/08, EU:C:2009:439, 45 kohta ja tuomio 4.9.2014, Nickel & Goeldner Spedition, C-157/13, EU:C:2014:2145, 41 kohta).
- 76 Tältä osin ei voida hyväksyä Air Nostrumin väitettä siitä, että sen on Espanjan sisäisen lennon suorittajana mahdotonta arvioida riskiä tulla haastetuksi saksalaiseen tuomioistuimeen.
- 77 Yhtäältä on näet riidatonta, että pääasioissa kyseessä olevissa olosuhteissa lentokuljetussopimukset koskivat suoraan toisiinsa liittyviä lentoja, joita koski yksi molemmat lennot kattava varaus siten, että varauksessa viitattiin sekä lennosta vastuussa olevan lentoliikenteen harjoittajan suorittamaan ensimmäiseen lentoon että toiseen lentoon, joka vei lopulliseen määräpaikkaan. Toisaalta on otettava huomioon se, että – kuten edellä 62 ja 63 kohdasta ilmenee – lentoliikenteen harjoittajien välillä vapaaehtoisesti tehtyjen kaupallisten sopimusten puitteissa lennosta vastaavan lentoliikenteen harjoittajan, joka ei ole tehnyt sopimusta matkustajan kanssa, katsotaan toimivan asianomaisen matkustajan sopimuskumppanina olevan lentoliikenteen harjoittajan lukuun.
- 78 Edellä esitetyn perusteella kysymykseen asiassa C-274/16 ja toiseen kysymykseen asiassa C-448/16 on vastattava, että asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa ja asetuksen N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kun kyse on toisiinsa suoraan liittyvistä lennoista, lentojen näissä säännöksissä tarkoitettu ”täytäntöönpanopaikka” on toisen lennon saapumispaikka, kun kuljetuksen näillä kahdella lennolla suorittavat kaksi eri lentoliikenteen harjoittajaa ja kun asetukseen N:o 261/2004 perustuva korvauskanne näiden toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisesta viivästymisestä perustuu häiriöön, joka ilmeni mainituista lennoista ensimmäisellä, jonka suoritti lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuspuoli.

Oikeudenkäyntikulut

- 79 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että sitä ei sovelleta vastaajaan, jonka kotipaikka on kolmannessa valtiossa, kuten pääasian vastaajan.**
- 2) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan a alakohtaa on tulkittava siten, että kyseisessä säännöksessä tarkoitettun käsitteen ”sopimusta koskeva asia” alaan kuuluu korvauskanne, jonka lentomatkustajat ovat nostaneet toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisen**

viivästymisen perusteella ja joka on kohdistettu matkustajille heidän lennolle pääsynsä epäämisen sekä lentojen peruuttamisen tai pitkäaikaisen viivästymisen johdosta annettavaa korvausta ja apua koskevista yhteisistä säännöistä sekä asetuksen (ETY) N:o 295/91 kumoamisesta 11.2.2004 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 261/2004 perusteella lennosta vastaavaan lentoliikenteen harjoittajaan, joka ei ole asianomaisen matkustajan sopimuskumppani.

- 3) Asetuksen N:o 44/2001 5 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa ja tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 7 artiklan 1 alakohdan b alakohdan toista luetelmakohtaa on tulkittava siten, että kun kyse on toisiinsa suoraan liittyvistä lennoista, lentojen näissä säännöksissä tarkoitettu ”täytäntöönpanopaikka” on toisen lennon saapumisaikapaikka, kun kuljetuksen näillä kahdella lennolla suorittavat kaksi eri lentoliikenteen harjoittajaa ja kun asetukseen N:o 261/2004 perustuva korvauskanne näiden toisiinsa suoraan liittyvien lentojen pitkäaikaisesta viivästymisestä perustuu häiriöön, joka ilmeni mainituista lennoista ensimmäisellä, jonka suoritti lentoliikenteen harjoittaja, joka ei ole asianomaisten matkustajien sopimuspuoli.

Allekirjoitukset